

Η ΖΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

ά την πάλι, φάνηκεν ἡ Ζαγορά, ἀπὸ τῆ ὄραη τοῦ βουνοῦ, μόλις ἐστρήψαμε τὸ δρόμο ὅπου ἀρχίζουσι τὰ «Καγκιόλια» καὶ ἀφήκαμε πίσω τὸ Χάνι μετὰ τὴν δυτικὴν ὄψιν τοῦ Πηλίου. Ὁ Παγασητικὸς μετὰ τὴν γελαστὴν ἀκρογιαλιῆς του καὶ ἡ Εὐβοία χάθησαν. Ἐμπήκαμε εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν, ὅπου τὰ δένδρα εἶναι θαλερώτερα, σιγηλότερα, ὡραιότερα. Ὁξιῆς καὶ καστανιῆς καὶ πλατάνια ἔχουσι ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα τὸ βασίλειόν τους.

Δὲν ἐφθασεν ἀκόμη τὸ αὐτοκίνητον, οὔτε τὸ κάρρο, οὔτε κανένας τροχὸς μετὰ σφυρίχτρας καὶ κακόηχα κέρατα. — Ἡ σκόνη δὲν σηκώνεται εἰς τὸ πέρασμά σας, οὔτε ἀσπρίζει τὰ φύλλα ποῦ κατεβαίνουν δροσερὰ ὡς τὸ καστανόχωμα. Ὅχι, ὁ θορυβώδης πολιτισμὸς μετὰ τὰ καλὰ του καὶ τὰ κακὰ του στέκεται καὶ περιμένει νὰ τοῦ ἀνοίξουν δρόμον γιὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀμέριμον Πηλιωρικὸ χωριό, ποῦ ἦτον πολιτισμένον πρὸ τεσσάρων αἰώνων, μετὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὴν ἐκκλησίαν του, ὅταν ὁ ἑλληνισμὸς ἐπάλαυνεν ἀκόμη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ρούμελην καὶ εἰς τὰ Νησιά, γιὰ νὰ μὴν ἐξοντωθῆ ἀπὸ τὸν Τοῦρκον κατακτητὴν.

Γιὰ νὰ φθάσωμε εἰς τὴν Ζαγορὰν, τὴν ὡραία ἀκόμη καὶ τώρα, πρέπει νὰ πάρωμε τὰ μουλάρια καὶ νὰ περπατήσωμε θαρραλέα, ὄχι καὶ πολὺ: δυὸ ὥρες. Τὰ ζῶα εἶναι ὑπομονητικὰ καὶ ἡσυχὰ. Καλὰ φορτωμένα δὲν λυγρίζουσι τὰ ψηλά τους πόδια. Καμμιὰ φορὰ ἀναστενάξουσι ἢ βήξουσι

στὸν ἀπότομο κατήφορο, ἀλλ' ἀκολουθοῦν πειθαρχικὰ τὸν ἀγωγιάντη τους καὶ πατοῦν ὅπου κι' αὐτός, ἐνθουσιασμένα ὅταν βρέξουν τὰ πόδια τους στὰ τρεχάμενα νερά, ποὺ κυλοῦν ἀπὸ καμμιὰ βρῦση σ' ὅλο τὸ πλάτος τοῦ δρόμου. Ὁ δρόμος εἶναι «καλντιρίμι», δηλαδὴ κτιστὸς μὲ μεγάλες πέτρες καὶ ὀγκολίθους, ὅπως τοὺς ἔκαμναν στὸν καιρὸ τῆς τουρκοκρατίας, καὶ κανεὶς δὲν θυμᾶται πότε ἔγινε οὔτε κἂν ἂν ἐπιδιορθώθηκε ποτέ. Εἶναι κατεστραμμένος ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, τὴ χρήση, τὰ βαριά χιόνια καὶ τὶς πλημμύρες τοῦ χειμῶνος. Ἀκόμη καὶ τὰ μουλάρια βαδίζουν μὲ κόπο, ἀποφεύγουν τὶς γλιστερὲς τρεμουλιαστὲς πέτρες καὶ προτιμοῦν τὸ χῶμα στὰ καμπυλωτὰ γυρίσματα. Στὶς κρύες βρῦσες στέκεται καὶ πίνει ὁ ἀγωγιάντης. Πίνει καὶ τὸ μουλάρι, κατὰ προτίμηση ἀπὸ τὴν ἴδια θέση ποὺ ἤπιεν ὁ κύριός του. Ὁ ἀγωγιάντης, λεβεντόπουλο τοῦ βουνοῦ, τυχαίνει κάποτε νὰ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον. Διηγεῖται ἱστορίες καὶ παραδόσεις τοῦ τόπου, ποὺ ἀξίζουν ὄχι μόνον τὴν προσοχή, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάμνηση.

Ἡ σκληρὴ προφορά του, τὰ φωνήεντα, ποὺ χάνονται στὸ κατακύλισμα τῶν συμφῶνων, ἡ παραστατικὴ φράσις, ποὺ μοιάζει τὴ μονοκονδυλιά ἐνὸς γεννημένου ζωγράφου χωρὶς μόρφωση, εἶναι μιὰ ἀπόλαυσις ὅταν συνηθίσῃ τὸ αὐτὴ τὴ νέα αὐτὴ βουνίσια γλῶσσα.

Στὴν ἀρχὴ δὲν ἐννοεῖτε πολὺ καλά· μαντεύετε, ξαναρωτᾶτε μὲ τρόπο γιὰ νὰ μὴν προσβληθῇ ὁ ὁμιλητής. Ἐπειτα ὅμως τὰ ἐννοεῖτε ὅλα μιὰ χαρὰ καὶ ξέρετε ὅτι τὸ «πλί» εἶναι τὸ πουλί, ἡ «μλιά» εἶσαι ἡ μηλιά καὶ «σὰ κάτ» εἶναι ἴσα κάτω.

*
* *

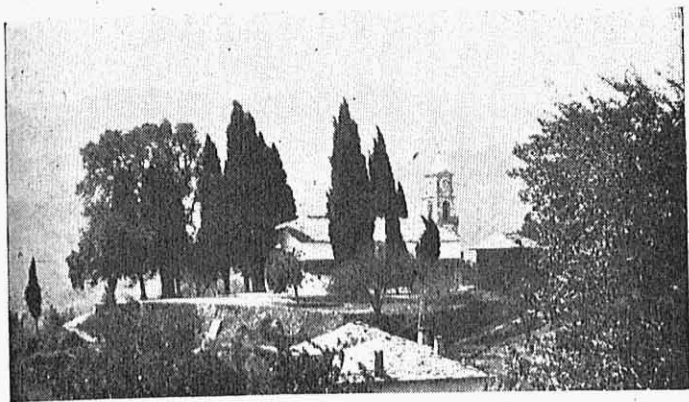
Ἴσα κάτω λοιπὸν κατεβαίνοντες βλέπομε τὴ θάλασσα, ποὺ εἶναι τὸ Αἰγαῖον.

Κατ' ἀρχὰς δὲν ξέρει κανεὶς ἂν εἶναι θάλασσα ἢ οὐρανός, τόσο ἡ γαλανὴ ἔκτασις ἀνεβαίνει ψηλὰ κ' ἐνώνεται μὲ τὸν οὐρανό.

Μοιάζει ἀπέραντη· κάποιο πέλαγος ἀνοικτὸ πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Ὅσο προχωροῦμε ὅμως διακρίνομε μιὰ γραμμὴ στὸν ὀρίζοντα, τὴ Χαλκιδική, καὶ κάποτε, σπανίως, ἂν συμβάλῃ τὸ φῶς καὶ καθαρῖση πολὺ ἢ ἀτμοσφαῖρα, τότε διαγράφεται ἐπιβλητικὴ, μονοκόμματη ἢ κυανῇ πυραμῖς τοῦ Ἁθῶ, τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Ἀπὸ τὴ Ζαγορὰ πρῶτα πρῶτα φαίνεται ἡ Ἁγία Κυριακὴ

Ἡ Ἁγία Κυριακὴ.

μὲ τὸ μυτερὸ καμπαναριό της, ποὺ κρατεῖ ἓνα τετράπλευρο ὥρολόγι. Αὐτὸ κυτᾶ εὔηχα τὶς ὥρες καὶ τὶς μισὲς ὥρες.

Θαυμάσια πρασινόμαυρα κυπαρίσσια περιστοιχίζουν τὴν ἐκκλησιά, στολισμένη μὲ ῥοδίτικα παλιὰ πιάτα. Μοιάζουν φρουροὶ ἀκοίμητοι καὶ εἶναι τόσο ψηλά, ὥστε οἱ κορυφές τους ξεπερνοῦν τὸ καμπαναριό. Κυπαρίσσια μὲ τόση χάρη, μὲ τέτοια γραμμὴ καὶ ῥυθμὸ στὴ μεταξύ τους ἀπόσταση, δὲν ἔχω ξαναἰδεῖ. Ὅποιος τὰ φύτεψε μικρὰ στὸν πλακόστρωτο αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας καὶ γύρω στὸ ἡμικύκλιο τοῦ ἱεροῦ δὲν θὰ ἐφραντάζετο ὅτι προετοίμαζε ἓνα ζωντανὸ καλλιτέ-

χνημα. Ἀλήθεια, καὶ ἀπὸ μακρὰ καὶ ἀπὸ κοντὰ, εἶναι ἓνα καλλιτέχνημα αὐτὴ ἢ ὑψωμένη ταράτσα μὲ τὴν ἐκκλησιά της καὶ τὸ μπουκέτο τῶν δένδρων της, ὅλα παλαιὰ διακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν, μὲ τοὺς κορμούς θαμποὺς σὰν παλιὸ ἄσημι καὶ σκεπασμένους μέρη μέρη μὲ βελουδένιο χνούδι βαθυπράσινο σὰν τὸ φύλλωμα τοῦ κυπαρισσιοῦ ποὺ μοσχομυρίζει.

Στὰ κυπαρίσσια ἀνάμεσα εἶναι μιὰ δρυς βασιλίτσα. Οἱ κλώνοι πέφτουν σὰ θόλοι γύρω της καὶ ὁ κορμὸς της, ποὺ δὲν μποροῦν ν' ἀγκαλιάσουν τρεῖς ἄνθρωποι, ἔχει ἓνα κυκλικὸ ξύλινο μπάγκο, ὅπου μαγεύεται ὅποιος καθίσῃ. Τόσο ἢ θεὰ ἀπ' ἐκεῖ εἶναι ἔξαισία καὶ τόσο ἢ κρυμμένη Δρυὰς τοῦ δένδρου ἔξασκεῖ τὴ γοητεία της. Ἡ τέλεια αὐτὴ δρυς, ἑκατοντάδων ἐτῶν, φαίνεται ἀπὸ μακριά.

Ἀφοῦ περάσωμε τὸ μεγάλο γεφύρι, πέτρινο σὰν τεῖχος κυκλώπειο, μπαίνομε σ' ἓνα δάσος ἀπὸ καστανιές καὶ ἀμέσως κατόπιν στὴν πρώτη συνοικία της Ζαγοράς τὴν Περαχώρα μὲ τὴ δική της ἐκκλησιὰ τὴν Ἁγία Παρασκευή, τὴν πλατεία της, τὰ λιγοστὰ μαγαζιά της καὶ τὰ σπίτια, παλιὰ ἀλλὰ γεμᾶτα ἀνθισμένες γλάστρες στὰ παράθυρα.

Ἐδῶ ἀρχίζουν οἱ ὀρτένσιες στὶς αὐλές, ὀρτένσιες μοναδικές ποὺ δὲν ἔχουν τίς ὁμοιές τους πουθενά: γαλαζίες, δροσερές μοιάζουν λουλούδια τοῦ οὐρανοῦ. Τόσο πλούσιες σὲ χρῶμα, σὲ σχῆμα, σὲ πλῆθος, σὲ ἀντοχή, σὰ νὰ μὴν τρέφονται ἀπὸ τὴν ἴδια γῆ μὲ τ' ἄλλα λουλούδια. Ἀνθίζουν τὸ Μάιο καὶ βαστοῦν ὡς τὸ Νοέμβριο — Δεκέμβριο: τὰ ἴδια λουλούδια ἀλλάζουν χρώματα, ἀπὸ τὸ γλυκύτερο γαλανὸ καὶ τὸ ῥοδόχρωμο γίνονται μόβ, χρυσαφιά, πράσινα ἀνοικὰ καὶ τέλος κοκκινίζουν ὅταν τὰ πέταλά τους πιά σποριάσουν. Διατηροῦν ὅμως τὴ μεγαλόπρεπη ὄψη τους ὡς τὸ τέλος, καμάρι τῆς ῥίζας τους, καὶ στολίζουν κάθε ἀρχοντικὸ καὶ φτωχικὸ μὲ τὴν ἴδια χάρι.

*
* *

Τώρα, ποὺ φθάσαμε καλὰ μέσ' στὴ Ζαγορά, μᾶς φωνά-

ζουν ὅλοι: Καλῶς ὠρίσατε! καὶ δὲν προφθαίναμε νὰ πεζέλωμε καὶ ὅλα τὰ χέρια ἀπλώνονται γιὰ χαιρετισμό.

Ἡ μεγάλη ἢ πραγματικῶς ὠραία πλατεῖα τοῦ χωριοῦ εἶναι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μὲ πλατάνια καὶ φιλύρες. Τὴ λένε καὶ τὸ Παζάρι. Ἔχει τὴ μαρμαρένια βρύση τῆς μὲ τοὺς πολλοὺς κρουνοὺς καὶ τὸ Ἡρώον τῆς τῶν πεσμένων ζαγοριανῶν παλληκαριῶν στοὺς πολέμους.

Πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἁγίου - Γιώργη εἶναι ἓνα διαμέρισμα παλαιό, σκοληκόβρωτο, σὰν πτωχικὸ κελλί, μισὸ ἀποθήκη καὶ μισὸ θησαυροφυλάκιον, δηλαδὴ ἄσυλον στὴ λαμπρὰ βιβλιοθήκη ποὺ μετέφεραν ἀπὸ τὸ Σχολεῖον τοῦ Ρήγα Φεραίου. Σ' αὐτὸ τὸ ἄδοξο καμαράκι ἔχουν ἀκουμπιστῆ τὰ πολύτιμα βιβλία, εὐαγγέλια τοῦ 1450 χειρόγραφα μὲ λεπτεῖς ζωγραφίαις καὶ κεφαλαῖα χρυσοκόκκινα γράμματα, πολύτιμες πρῶτες ἐκδόσεις τῆς Βενετίας, μὲ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ στοιχεῖα, ἐπιστημονικὰ ἔργα ἀνάμικτα, δυστυχῶς σὲ κακὴ κατάστασι.

Τὸ σαράκι ἐργάζεται δραστηρίως μέσα σ' αὐτὸν τὸν πλοῦτο, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐνόησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ κτίσουν ἓνα σπιτάκι ἐπίτηδες, γιὰ νὰ βάλουν τὰ βιβλία αὐτά, κειμήλια ὄχι μόνον τῆς Ζαγοράς ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ σπανιότερα βιβλία ἔπρεπε νὰ εἶναι σὲ θῆκες γυάλινες καὶ νὰ μὴν τὰ ξεφυλλίζουν κάθε τόσο δάχτυλα ὄχι πάντοτε καθαρὰ, ἀπὸ ἀπλὴ περιέργεια καὶ δίχως σεβασμό. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σαράκι εἶναι καὶ ἡ μούγλα, ποὺ ξαπλώνεται ὅπου μπορεῖ, εἶναι καὶ οἱ ποντικοὶ ποὺ δὲν ἀπαξιοῦν νὰ δοκιμάσουν χαρτὶ καὶ πετσὶ δυὸ καὶ τεσσάρων αἰώνων· εἶναι καὶ ἡ ἀπειλῆ τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὶς κάτω ἀποθήκες, ὅπου φυλάσσονται εὐφλεκτοὶ ὕλαι.

Ἄν ἀνελάμβανε κανεὶς εὐεργέτης νὰ κτίσῃ ἓνα ξεχωριστὸ σπιτάκι γιὰ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Ζαγοράς, θὰ ἔπρεπε νὰ μαζέψῃ ἐκεῖ μέσα ὅλα τὰ παλαιὰ προσευχητάρια, εὐαγγέλια, συναξάρια ἀπὸ τὶς τέσσαρες μεγάλες ἐκκλησίες τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ παρεκκλήσια. Γιατὶ πεταμένα ἐκεῖ μέσα, ἀπὸ στασίδι σὲ παράθυρο σγίζονται, χαλοῦν, χάνονται. Εἶδαμε κάποτε σ' ἓνα φεγγίτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ

Ἄθωνος, ἐπάνω στὸν ὁμώνυμο λόφο, μία δέσημη παλαιῶν βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν, ποὺ χρησίμευε γιὰ φράκτης τοῦ ἀνέμου ἢ καὶ τῆς βροχῆς. Ποιᾶς ἐποχῆς καὶ τίνων ἐκδόσεων βιβλία ἦσαν ἀδύνατον νὰ μαντεύσωμε· τὰ στοιχεῖα ὁμῶς ἔλεγαν ἀπ' ἐκεῖ ὑψηλὰ ὅτι ἦσαν παλαιὰ καὶ διεμαρτύροντο βέβαια στὰ δικὰ μας μάτια γιὰ τὴ χρήση, ποὺ τοὺς ἔκαμναν ἄνθρωποι μὴ ὑποπτευόμενοι τὴν ἀξία τους.

Ἄλλα πάλιν ἐσαρώθησαν ἀπὸ συλλέκτας, ποὺ πέρασαν κατὰ καιροὺς καὶ ἐθεώρησαν καλὸ νὰ προστατεύσουν παρόμοια παλαιὰ βιβλία μεταφέροντες αὐτὰ σὲ ξένες βιβλιοθήκες.

Πόσες φορές ἐσκέφθηκα ἐμπρὸς στὰ σκαλιστὰ χρυσομένα τέμπλα τῶν ἐκκλησιῶν, στοὺς ξύλινους δικεφάλους ἀετούς, σὲ εἰκόνας ἴσως παιδικῆς τέχνης, ἀλλ' ἀξίας προσοχῆς γιὰ τὴν παλαιότητά τους, πόση ἀνάγκη θὰ ἦτο ν' ἀνελάμβαναν δυὸ-τρεῖς γνώσται τῆς τέχνης καὶ τῶν γραμμάτων νὰ προφυλάξουν τὰ κειμήλια αὐτὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἱστορίας μας!

Καὶ τὸ σχολεῖον τοῦ Ρήγα Φεραίου ἔπρεπε νὰ ἐπισκευασθῆ, ἀλλὰ νὰ συγκρατηθῆ γιὰ νὰ μὴν ἐρειπωθῆ ὅλως διόλου.

Τὸ μαρμαρένιο ἀνάγλυφο τοῦ μεγάλου μας ἐθνομάρτυρος καλὰ ἔχει στηθῆ κάτω ἀπὸ μιὰ ἀειθαλῆ δάφνη στὸν περίβολο. Καὶ ἀντικρὺ, μιὰ ἐκκλησοῦλα, ὃ Ἄη - Γιάνης, δίδει μὲ τὴν ἱερὴ πτώχεια τῆς κάτι πολὺ συγκινητικὸ στὴ γωνιά αὐτῆ ὅπου ἐσπούδασε καὶ ἔπαιζε παιδί ἓνας Ρήγας.

*
**

Οἱ ἐκκλησοῦλες τῆς Ζαγορᾶς δὲν εἶναι κλειδωμένες. Ἦμπορεῖ νὰ ἔμπη ὁ καθένας ὅταν ξέρῃ τὸ μυστικόν. Χρειάζεται ἓνα ῥαβδάκι καὶ νὰ εὔρη τὸ ἐσωτερικὸ μάνδαλο, ποὺ κρατεῖ τὴ θύρα καλὰ σφραλισμένη ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ τὸν ἄνεμο. Ἀνασηκώνει κανεὶς μὲ τὸ ῥαβδάκι τὸ μάνδαλο ἀπὸ μιὰ χαραμάδα καὶ μπαίνει.

Οἱ γυναῖκες, ὅταν ἔχουν καιρὸ καὶ τὸ τάξουν, πηγαίνουν βράδου - βράδου στὰ παρεκκλήσια κι' ἀνάβουν τὰ καντήλια.

Τὸ θεωροῦν χρέος τους στὸν Ἅγιο ἀλλὰ καὶ μέσον καμμιά φορά νὰ ζητήσουν κάποια χάρη ἀπὸ τὸν Ὑψιστον. Ἔτσι, χωρὶς τὴ μεσολάβηση τοῦ παπᾶ, αἰσθάνονται περισσότερη οἰκειότητα μὲ τὸ θεῖον. Ἐξομολογοῦνται κάποτε στὴν εἰκόνα καὶ τὰ βάσανά τους, πὸν δὲν λείπουν ποτέ. Πάντα βασανισμένες, πάντα μὲ βαρεῖες δουλειές οἱ γυναῖκες οἱ Ζαγορια-

Τὸ σχολεῖον τοῦ Ρήγα.

νές μοιράζουν τὴ ζωὴ τους μεταξὺ τῶν παιδιῶν καὶ τῆς γῆς.

*
* *

Ὅποιος ἀγαπᾷ τὴ θάλασσα καὶ δὲν φοβεῖται τὸν κατήφορο, ἄς τὸν πάρῃ ἀπότομο καθὼς εἶναι, μὲ τὰ χαλασμένα καλντρίμια του, τὶς μυτερές καὶ ξέχωστες πέτρες, πὸν σχίζουν πόδια καὶ παπούτσια, κι' ἄς φθάσῃ μέσα ἀπὸ χωράφια, φουντουκιές καὶ ἐλαιῶνας, στὸ Χορευτό!

Αὕτῃ ἢ παραλία, μὲ τὸ χαρούμενο ὄνομά της εἶναι τὸ ἐπήγειον τῆς Ζαγοράς. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἀκροθαλασσιές τῆς Ἑλλάδος, ὅπου τοῦ Αἰγαίου τὸ κῦμα ἔρχεται καὶ χαϊδεύει τοῦ Πηλίου τὰ πόδια. Ἀλλὰ πάντα δὲν φέρνει

χάδια, φέρνει ἄγριες φουρτοῦνες, τόσο κακές, πὺν εἶναι ἀδύνατον νὰ πλησιάσῃ καράβι. Μέρες κ' ἑβδομάδες περιμένουν οἱ ναυτικοὶ χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ πλησιάσουν καὶ οἱ ἀγρόται, πὺν κατεβάζουν ἀπ' τὰ ὑψηλὰ κτήματα τῆς Ζαγορᾶς τὴν πατάτα καὶ τὰ φροῦτα τους, τὰ βλέπουν πολλὰκις νὰ σαπίζουν χωρὶς νὰ μποροῦν οἱ δυστυχεῖς νὰ τὰ φορτώσουν στὰ πλοῖα καὶ νὰ τὰ στείλουν νὰ πωληθοῦν. Γι' αὐτὸ κατ' εὐφημισμὸν βέβαια τὸ ὠραῖον καὶ δυσπρόσι-

Τὸ Χορευτό.

τον αὐτὸ μέρος λέγεται Χορευτό, δηλαδὴ τόπος ὅπου χορεύουν τὰ πλοῖα χωρὶς νὰ θέλουν καὶ χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ πλησιάσουν τὴν ἀμουδιά!

Οἱ Ζαγοριανοὶ ἀγαποῦν τὸ Χορευτό τους, ἀλλὰ διαρκῶς παραπονοῦνται γι' αὐτό. Τρώγουν τὰ ψάρια του σπαρταριστὰ ἀπ' τὸ κῦμα, δροσιζονται μὲ κολύμπημα, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἐμπόρευμά τους δὲν εἶναι κὰν ἐπήνειον. Γιὰ τοῦτο σπανίως βλέπει κανεὶς μεγάλα καράβια ἢ βενζινακάτους νὰ πλησιάσουν. Δυὸ τρεῖς ψαροποῦλες μόνον μὲ τὰ πανιὰ ἀνοι-

καὶ πηγαινοέρχονται καὶ στολίζουν τὴ θάλασσα σὰν παι-
γνιδάκια.

Γιὰ νὰ κατέβωμε στὸ Χορευτὸ χρειάζεται μισὴ ὥρα ἢ καὶ
 $\frac{3}{4}$ τῆς ὥρας. Οἱ ἐντόπιοι βέβαια συνηθισμένοι ἀπὸ παιδιὰ
θέλουν εἴκοσι λεπτά. Ὁ ἀνήφορος εἶναι κουραστικός, $1\frac{1}{2}$
ὥρα γιὰ τὸν ἥσυχον περιπατητὴ καὶ μισὴ ὥρα μὲ τὰ ζῶα.

Στὰ μέση τοῦ δρόμου γιὰ τὸ Χορευτὸ εἶναι τὸ Ἄγρο-
κήπιον τῆς Ζαγοράς, ὅπου ὑπάρχουν φυτώρια δένδρων
καρποφόρων ἐπιστημονικὰ καλλιεργημένα. Ὁ ἐπιστάτης
γεωπόνος μᾶς ἔλεγεν ὅτι ὅλες οἱ περιφημες μηλιές ἀπ' ἐκεῖ
στέλλονται τώρα σ' ὅλα τὰ χωριά τοῦ Πηλίου.

Ἐκεῖ εἶναι κτισμένη μιὰ πολὺ παλαιὰ ἐκκλησοῦλα τῆς
Παναγίας, σὲ σχῆμα βυζαντινῆς βασιλικῆς. Ἡ θεὰ ἀπὸ τὸ
ιερὸ πρὸς τὴ θάλασσα εἶναι ἀληθινὰ θαυμάσια. Περιστοι-
χισμένη ἀπ' τὰ λουλούδια τοῦ ἀγροκηπίου εἶναι σὰν μιὰ
φωλιά γιὰ νὰ τραβήξῃ ἐκεῖ τις παραπλανημένες ψυχές.

Ἐχει ὠραιότατο τέμπλο, ἀχρῦσωτο ἀλλὰ σκαλισμένο ὑπο-
μονητικὰ καὶ μέσα στὶς πολλὰς χαλασμένες εἰκόνες μιὰ
Παναγιὰ μελαχρινὴ μὲ σπάνια κατατομὴ, βαθύτατα ἐκφρα-
στικὰ μάτια, χωρὶς μειδιάμα, ἀλλὰ μὲ μιὰ σοβαρότητα τόσο
γλυκεῖα, ὥστε ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ σταματήσῃ κανεὶς
ἐμπρὸς τῆς.

Ὁ ζωγράφος ποὺ τὴν ἔκαμε θὰ εἶχε αἰσθανθῆ πολὺ
βαθεῖα τὴ θεία Μητρότητα καὶ τὸν ἀνθρώπινο πόνο.

Ζαγορά, Ἰούλιος 1929.

ΕΛΛΗ ΧΑΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

